

Keski-Suomen hyvinvointialueen sosiaali- ja terveyspalveluiden monikanavainen palveluverkko, Joutsan kunnan lausunto

Kunnanhallitus 18.03.2024 § 63
62/06.00.00/2024

Asian valmistelija(t): Kunnanjohtaja Harri Nissinen

Keski-Suomen hyvinvointialueen palveluverkko koostuu sosiaali- ja terveyspalveluiden palvelukanavista, jotka sisältävät muun muassa palvelutuotannon toimipisteet sekä sähköiset, liikkuvat ja kotiin annettavat palvelut. Palveluverkon tavoitteena on tarjota mahdollisimman yhdenvertaisesti saatavia ja saavutettavia sosiaali- ja terveyspalveluja koko hyvinvointialueen asukkaille. Palveluverkkotyö on pohjautunut hyvinvointialueen strategiaan, strategisiin menestystekijöihin ja järjestämisen linjauksiin. Strategisiksi menestystekijöiksi on nimetty ihmisläheiset palvelut, kumppanuus, asukkaat, tieto, uudistuminen ja henkilöstö. Menestystekijöistä on johdettu palveluverkkotyön tavoitteiksi ihmislähtöiset ja kustannusvaikuttavat palvelut sekä saumaton palvelujen yhteensovittaminen, palvelujen yhdenvertaisuus, saatavuus ja saavutettavuus sekä hyvinvoiva ja osaava ja osallistuva henkilöstö. Palveluverkkotyöllä on pyritty toiminnan tavoitteelliseen kehittämiseen ja uudistumiseen sekä kustannusvaikuttaviin palveluihin.

Palveluverkkoehdotuksen heikkous on siinä, että strategiset tavoitteet ja menestystekijät eivät ehdotuksessa konkretisoidu kaikilta osin. Palveluverkkosuunnitelma kohdistuu sellaisiin kohteisiin, joista saavat säästöt ovat suhteellisen pieniä ja haitta maakunnan asukkaille muun muassa pitkien etäisyyksien vuoksi suuri. Palveluverkkoehdotuksen taustaineisto on laaja ja hyvin laadittu, mutta sen hyödyntäminen ehdotuksessa jää puutteelliseksi. Hyvinvointialueuudistuksessa pyrittiin vahvistamaan perusterveydenhuollon palveluja ja sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen yhteensovittamista. Ehdotuksessa supistukset kohdistuvat kuitenkin vain perusterveydenhuollon yksiköihin, eikä palveluverkkoehdotus huomioi lainkaan muutoksia erikoissairaanhoidon palveluissa. On selvää, että heikentämällä perusterveydenhuollon palveluverkkoa erikoissairaanhoidon kohdistuu lisäresursoinnin tarvetta. Erikoissairaanhoidon palvelujen vaikuttavuus ja kustannustehokkuus riippuu suoraan perusterveydenhuollon järjestämisestä. Palveluverkkoesityksellä ei myöskään ratkaista hyvinvointialueen sopeutustarvetta, ellei muutoksia uloteta erikoissairaanhoidon ja koko palveluketjuihin. Palveluverkkoesitystä vaivaa keskeneräisyys: Palveluita esitetään karsittavaksi ilman selkeää suunnitelmaa, miten ne korvataan. Kivijalkapalveluiden korvaaminen muun muassa digipalveluilla onnistuu vain, jos toimintamallit ovat valmiina.

Joutsan Sote-keskus

Sosiaali- ja terveydenhuollon päiväajan perustason vastaanotot ovat vastaanottotoiminnan perusta, ja ne vastaavat alueen asukkaiden hoidon- ja palvelun tarpeeseen ja tukevat vaikuttavaa ja tarkoituksenmukaista hoidon sujumista ja jatkohoitoa. Lähtökohtaisesti palveluverkkouudistus kohtelee tässä suhteessa Joutsaa kohtuullisen hyvin. Joutsassa avosairaanhoidon käyntejä on lähes 20 000 vuodessa. Jos palveluverkkoa

supistetaan Luhangassa, avosairaanhoidon käynnit ylittävät Joutsassa 20 000 käyntiä vuodessa, vaikka Joutsan kunnan asukasluku laskeekin. Ehdotuksen mukaan Joutsan palvelut säilyvät pääosin ennallaan tai jopa paranevat. Joutsan kunta pitää hyvänä, että palveluverkkoehdotuksessa Joutsassa säilyy sote-keskus. Joutsan sote-keskusrakennus on noin kaksi vuotta vanha ja se sisältää tilat vastaanotto toiminnalle, kuvantamiselle ja näytteen otolle sekä sosiaalitoimelle. Rakennuksessa toimii neuvola ja perhekeskus. Joutsan sote-keskus voi toimia alueellisena sote-asemana. Välimatka seuraavaksi lähimpään terveysasemaan on noin 70 kilometriä, minkä vuoksi sote-keskus on tärkeä Joutsan ja lähialueen asukkaille. Joutsassa on verrattain pysyvä ja paikkakunnalla asuva terveydenhuollon henkilöstö.

SaKuKo-osasto

Joutsan SaKuKo-osastolla on vuosittain hoitopäiviä noin 5000 ja osaston käyttöaste on 91 %. Hoitopäivien määrä ja käyttöaste on hyvät, kun otetaan huomioon alueen väestö. Näin huomattavan hoitopäivämäärän siirtäminen johonkin toiseen yksikköön ei ole tarkoituksenmukaista, kun huomioidaan välimatkat seuraavaksi lähimpään osastoon. Siirto ei ole myöskään hyvinvointialueen kokonaistalouden kannalta kustannustehokasta, koska se lisää samaan aikaan toisaalla investointitarpeita. Joutsassa hoidettuja potilaita on ollut 414 ja heidän siirtämisensä muualle osastohoitoon vaikuttaa kohtuuttomalta.

Palveluverkkoehdotuksessa Joutsan vuodeosasto on esitetty lakkautettavaksi molemmissa vaihtoehdoissa. Ensiksi on huomautettava, että Joutsassa ei ole vuodeosastoa, vaan **SaKuKo-osasto, mikä kattaa nimensä mukaisesti sairaanhoidon lisäksi kuntoutuksen ja kotiin annettavat palvelut.** Seututerveyskeskus kehitti SaKuKo-osaston innovatiivisena mallina palvelujen järjestämiseksi. Jo seututerveyskeskuksen aikana todettiin, että pelkän vuodeosaston ylläpitämiseen seudun asukasmäärä on liian pieni, minkä vuoksi osaston toimintaa laajennettiin. Palveluverkkoehdotuksessa on mainittu, että alueellisen osastotoiminnan yksiköiden toiminnasta osa profiloituu tiettyihin toimintoihin kuten kuntoutukseen. SaKuKo-osasto toteuttaa jo tällä hetkellä tätä tehtävää. SaKuko varten kunta peruskorjasi tätä toimintaa varten käyttäjien ja terveydenhuollon asiantuntijoiden suunnittelemat tilat, ja ne ovat olleet käytössä hieman yli vuoden ajan. Uudenveroisten tilojen kunto on luokiteltu erinomaiseksi. Palveluverkkoehdotuksessa on mainittu vuodeosaston paikkamääräksi 15. Paikkamäärä voidaan kasvattaa 20:een, jos tiloja käytetään nykyistä tehokkaammin. SaKuko-osaston kanssa samassa kiinteistössä toimii palvelukeskus Jousi, minkä vuoksi SaKuKon tiloja ole tarkoituksenmukaista käyttää jatkossakaan muuhun kuin sote-toimintaan. Jos paikkamäärää pidetään kyseissä kiinteistössä liian pienenä, viereisessä rakennuksessa on tyhjiillään 36 paikkainen uudehko Esperin palvelukeskus. SakuKo-osaston toiminnan varmistamisella ja tarvittaessa laajentamisella Esperin tiloihin voidaan osaltaan välttää maakuntaan rakennettava sairaanhoidon uudisosasto. Olemassa olevien tilojen hyödyntämien on järkevämpää ja edullisempää kuin uudisrakentaminen.

Sote-palveluverkkoehdotuksessa on mainittu ensimmäiseksi linjaukseksi se, että hyvinvointialueen palveluita suunnataan alueen arvioituun palvelutarpeeseen ja väestörakenteeseen sekä tutkittuun tietoon ja

suosituksiin perustuen. SaKuKo-osaston lakkautusesitys ei perustu näihin hyvinvointialueen itse tekemiin linjauksiin palvelujen suuntaamisessa. Tausta-aineiston perusteella Joutsan väestö on ikääntynyttä ja sairastuvuus keskimääräistä suurempi. Yli 75-vuotiaiden osuus, 21 %, kunnan asukkaista on maakunnan kunnista suurin. Joutsan seudun työllisyystilanne on keskimääräistä heikempi ja asukkaiden tulotaso on maakunnan sisäisessä vertailussa heikko. Näiden syiden vuoksi osaston säilyttäminen Joutsan alueella on välttämätöntä. SakuKo-osasto voi toimia ja on myös toiminut alueellisena sairaanhoidon osastona. Heikoimmassa asemassa olevia kansalaisia ei ole inhimillistä siirtää yli 70 km päähän omaisistaan viimeisiksi viikoiksi. Ylipäätään on selvää, että palveluntarpeen ja hoitoon pääsyn välillä on yhteys ja vaikutus sairastavuuteen: Palveluiden siirtäminen kauemmas lisää kynnystä hakeutua hoitoon. Jos omaiset haluavat tavata potilaita, jotka on siirretty muualle, julkisella liikenteellä se on mahdotonta.

Lisäksi on huomattava, että Joutsaan on rakennettu hyvinvointialuetta varten täysin uusi keittiö, mikä toimii samassa kiinteistössä suunterveydenhuollon yksikön kanssa. Palveluverkkoehdotuksessa osastotoiminnan lakkauttamisessa viitataan myös ravitsemuspalvelujen yksiköiden lakkauttamiseen. Mikäli palveluverkon jatkotyöskentelyssä lakkauttaminen kohdistuu Joutsan uuteen sote-keittiöön, kunta vastustaa sitä voimakkaasti. Joutsan keittiö on varmasti uusin ja nykyaikaisin keittiö koko hyvinvointialueen alueella. Ravintopalveluiden siirryttyä hyvinvointialueella on jo nyt tapahtunut heikennyksiä: Kunnan hoitaessa ravintopalveluja, vanhukset saivat ruoan lämpimänä päivittäin koteihinsa.

Muut huomiot

Joutsan kunta pitää hyvänä, että ikääntyneiden ympärivuorokautiseen asumiseen ei esitetä muutoksia. Joutsassa on sekä omaa toimintaa että ostopalvelupalvelutuotantoa. Asiakaspaiikkoja on 65 ja peittävyys yli 75-vuotiailla 8 %. Ikääntyneiden määrän ennakoitaan kasvavan 18 % vuoteen 2030 mennessä. Oman tuotannon yksikköjä on kaksi ja ostopalveluyksiköitä myös kaksi. Palvelukeskus Jousi toimii samassa kiinteistössä SaKuKo-osaston kanssa, ja näillä yksiköillä on paljon synergiaetuja.

Ikääntyneiden päivätoiminnan asiakasmäärä on Joutsassa noin 30 henkilöä. Asiakasmäärän ennakoitaan kasvavan 50:een. Ryhmiä on neljä. Joutsan toimipiste on arvioitu soveltuvan hyvin kuntouttavaan päivätoimintaan. Pidämme tärkeänä, että ikääntyneiden päivätoimintaan ei tule heikennyksiä.

Joutsan kunta pitää hyvänä, että perhekeskusmallia kehitetään. Joutsassa on toiminut usean vuoden ajan perhekeskus ja tulokset ovat olleet hyvät. Perheiden palvelujen keskittäminen sote-keskusten yhteyteen on havaittu toimivaksi järjestelmäksi. Perhekeskustyöllä on havaittu olevan merkittävä ennaltaehkäisevä rooli. Joutsan perhekeskus on kohtaamispaikka kunnalle, MLL:lle ja seurakunnalle.

Huuponhovissa järjestetään laitoshoidon palveluja. Palveluverkkoehdotuksessa esitetään, että pitkäaikainen laitoshoido lakkautetaan vuoden 2027 loppuun mennessä. Joutsan kunta esittää, että Huuponhovin yksikkö voidaan rakenteellisesti muuttaa ympärivuorokautiseksi palveluasumiseksi (yhteisöllinen asuminen) tai vaihtoehtoisesti kiinteistöä

voidaan käyttää lyhytaikaishoitoon. Huuponhovin kiinteistö on hyväkuntoinen.

Lastensuojelussa ja lapsiperheiden sosiaalityössä ja sosiaaliohjauksessa sekä perhetyössä on tärkeää, että paikkakunnalta on saatavissa riittävät asiantuntija-, avo-, sijais- ja jälkihuollon palvelut. Joutsan sote-keskuksessa on lastensuojelun henkilöstölle tähän tarkoitukseen soveltuvat, uudet tilat. Pidämme tärkeänä, että henkilöstöä toimii pysyvästi Joutsassa. Sote-keskuksessa on sopivia yhteiskäyttö- ja tapaamistiloja.

Suunterveydenhuollossa hyvinvointialue hakee kustannussäästöä toimintaa keskittämällä. Joutsassa on uudet ja nykyaikaiset tilat suunterveydenhuollolle. Joutsan alueella voidaan hoitaa lähikuntien asiakkaita. Suunterveydenhuollon yksikkö on kiinteässä yhteydessä Joutsan sote-keskukseen. Joutsan ikärakenne huomioiden palvelujen saatavuus omalta paikkakunnalta on tärkeää. Palveluverkkoehdotuksessa mainitaan, että suun terveydenhuollossa tarkoituksenmukaisten tilojen suunnittelu tarkoittaa vanhoista tiloista luopumista ja uusien rakentamista. Joutsassa uudet tilat ovat jo valmiina.

Ymmärrämme, että palveluverkkoesitykseen vaikuttavat muun muassa henkilöstön saatavuus eri yksiköihin. Kuntien on tehtävä yhteistyötä hyvinvointialueen kanssa luodakseen henkilöstölle haluttavat työpaikat työympäristöjä kehittämällä sekä järjestämällä hyvät kunnalliset ja yksityiset palvelut. Palveluverkkotyön rinnalla hyvinvointialueen on harrastettava kunnianhimoisempaa henkilöstöpolitiikkaa. Organisaatiossa on monia tasoja ja päällekkäisiä tehtäviä. Johtamisjärjestelmässä on paljon päällikkö- ja esimiestason tehtäviä, hoitohenkilöstöä ja sosiaalityöntekijöitä puolestaan on liian vähän. Joutsassa on melko pysyvä ja nykyisten palvelujen kannalta riittävä henkilöstö. Henkilöstön ja palvelujen pysyminen paikkakunnalla on kunnan elinvoimatekijä.

Esittelijä	Kunnanjohtaja Harri Nissinen
Päätösehdotus	Kunnanhallitus päättää antaa esittelytekstin mukaisen lausunnon Keski-Suomen hyvinvointialueen sote-palveluverkkoehdotuksesta.

Päätös	Sari Hovila ilmoitti esteellisyydestään (palvelussuhdejäävi) ja poistui kokouksesta tämän pykälän käsittelyn ajaksi. Varajäsen Heikki Kuurne saapui paikalle kokoukseen tämän pykälän käsittelyn ajaksi.
--------	--

Kalle Willman esitti, että ensimmäinen kappale poistetaan lausunnosta kokonaan. Kalle Willman esitti, että toisen kappaleen loppuun, ennen "palveluverkkoesitystä vaivaa keskeneräisyys" alkavaa lausetta lisätään ajatus: "Suunniteltu säästö merkitsee vain 1,3 prosenttia talousarviosta ja säästöllä ehdotetaan poistettavaksi puolet avosairaanhoidon palvelupisteistä ja osa vuodeosastoista Keski-Suomessa. Esityksessä ei ole järkeä!"

Kalle Willman esitti, että SaKuKo-osaston kohdassa kiinnitetään huomiota siihen, että kahdella lääkärillä ei Joutsassa jatkossa pärjätään, vaan vaaditaan lisälääkäriresursseja.

Kalle Willman, esitti, että Huuponhovin kohdalla mietittäisiin sitä, että onko ylipäätään vuonna 2027 tarpeellista lopettaa laitoshoidoa, sillä se on kustannustehokas tapa hoitaa asiaa.

Hyväksyttiin päätösehdotuksen mukaisesti siten, että toisen kappaleen

loppuun, ennen "palveluverkkoesitystä vaivaa keskeneräisyys" alkavaa lausetta lisätään ajatus: "Suunniteltu säästö merkitsee vain 1,3 prosenttia talousarviosta ja säästöllä ehdotetaan poistettavaksi puolet avosairaanhoidon palvelupisteistä ja osa vuodeosastoista Keski-Suomessa. Esityksessä ei ole järkeä!", lisäksi tulisi kiinnittää huomiota siihen, että kahdella lääkärillä ei Joutsassa jatkossa pärjätä, vaan vaaditaan lisälääkäriresursseja esimerkiksi suositun omalääkäri - järjestelmän käyttöönottamiseksi sekä Huuponhovin kohdalla lisätään pohdinta siitä, että onko ylipäätään vuonna 2027 tarpeellista lopettaa laitoshoidoa, sillä se on kustannustehokas tapa hoitaa asiaa.

Kunnanjohtajalle ja talous- ja hallintojohtajalle annetaan valtuudet muokata lausuntoa edellä kuvatun mukaisesti.